

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: **Cesta po Egyptě**

Autor: **Harant z Polžic a Bezdružic, Kryštof**

Vydavatel: **Profesorské nakladatelství**

Vydáváno v letech: **1926**

Stránky: **72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90**

KAPITOLA XIII.

O navrácení se našem z poutě hory Synai a svaté panny Kateřiny do města Cairu.

Devatenáctého dne měsíce října, jak jsou nám Arabové naše velbloudy zase navrátili, tak jsme se hned odtud hnuli, a to okolo třetí neb čtvrté hodiny na den. V kteréžto chvíli přijel k nám jeden Arab, sedě na dromedáři, kterýž se s námi strojil a počel až do Cairu jeti, a nás jinou neobyčejnou a lepší cestou vésti připovídal; což také začal dokazovati, až jsme toho vděční byli a k tomu pro lepší bezpečnost na větší počet jsme spoléhali.

Avšak tuto především dotknu o dromedáři, totiž co a jaký jest, o němž píše Ludovico Barthemia Itiner[ario] cap. 10., že jest z pokolení velbloudův a jako jiný velbloud, však velmi rychlé zvíře; o jehožto rychlosti přivozuje příklad Giovan Maria Angiolello cap. 6., že léta 1473, když císař turecký proti Usuncassanovi, králi perskému, s válečnou mocí táhl, v Armenii do ležení jeho jedenácte osob na tolika dromedářích přijelo a ti od krále z Syt dary přinesli; byli na těch dromedářích dotčení muži netoliko přivázaní, ale okolo života a ledví uvazky bílými jako ručníky obvázaní, protože by byli jináč na nich oseděti nemohli pro prudkost běhu jejich a na nich se otrásání. Kterížto dodavše dary před stanem císaře tureckého nemohli dolů ssednouti, ale dostavše hned tehdáž odpovědi, zase jeli tak prudce, že jako v okamžení z očí patřících na ně zmizeli; to však za pravdu jistili, že v šesti hodinách devadesáte mil ujeli. Což jestliže vlaské míle author mínil, učinilo by našich osmnáct mil, a tři míle přišly by za hodinu ujeti; jestliže pak o jiných mílích krom vlaských psal, tehdy věc podobná není. Flavius Vopis[cus] in vita Aurel[iani] Imp[eratoris] připomíná o královně Zenobí, když od císaře Aureliana přemožená byla, že jest na

dromedáři utíkala, aniž by ji byl kdo dohoniti mohl, kdyby se byla v houfu jízdných císařských neoctla, a tu byla jata.

Nyní pak k cestě naší zase se navrátím. Ten Arab jel s námi na tom dromedáři, na kterýž bych byl velmi rád vsedl — protože jest můj velbloud byl hrubě zhnětený — a prosil jsem toho lotrasa, aby mi toho dovolil, že mu rád až do Kairu od cesty platiti chci. Ale nechtě k ničemuž svoliti, vždy mi odkládal, že jest k tomu ještě dosti času; poté uhlédaje svou chvíli se zastavil, pravíc, že nětco málo na stranu od nás poodjeti a některé své věci nedaleko odtud na horách mezi jinými Araby s sebou do Cairu vzíti musí; my abychom předce svou cestou jeli i potom nocovali, on že k nám v noci v jisté místo, kteréž našemu mouřenínu jmenoval, přijeti chce, a poté do jakéhos jiného údolí na pravou ruku od nás se uhnul. My toho nevšímajíce, jeli jsme naší cestou nevelmi daleko, a viděvše večer před sebou, umínili jsme mezi skalím a na píscích tu noc strávití a tu sedše a pojedše na spaní jsme se oddali.

V outerý po svatém Havle, to bylo 20. dne měsíce října, ráno okolo tří hodin přede dnem, probudiv se ze sna, slyšel jsem našeho mouřenína — kterýž od nás obyčejně s velbloudy okolo šedesáte kroků nocoval — s někým mluvití a jináče jsem nemyslil, nežli že ten Arab musí býti, jenž k nám zase na dromedáři přijeti měl. Avšak když hlas a to volání se rozmáhalo, vstýčil jsem se vzhůru a viděl jsem, an náš mouřenín jde proti tomu hlasu; tedy já abych zvědětí mohl, co by to bylo, vzbudil jsem pana Černína a našeho tulmače, aby se zeptal, co by to volání znamenalo. Což když náš tulmač učinil, uslyšel od mouřenína tu odpověď: abychom my se spokojili, že nebude dobře s námi, protože jsou lotři před rukama. Náš pak mouřenín na jejich volání ohlásil se jim, domnívajíce se, že dotčený Arab na dromedáři nás hledal, sic jináč byl by se jim neozval a oni by byli

nás třebaš chybili. Ale když viděl, že jest jich několik a že jsou zbraněmi zásobeni, šel jim vstříc a prosil jich, aby nám nic neubližovali. A v té chvíli i my jsme je při měsíčním světle spatřili, a než jsme málo slov mezi sebou, co bychom měli předsevzítí, promluvili, v tom oni nás také shlédli a ihned osm silných pacholkův s oštipci arabskými, s luky a místo šavle s dlouhými připásanými noži tureckými — jakoby u nás mohly býti tulichy — proti nám se vyskytlo, mezi nimiž byl také jeden capo jejich s dlouhou ručnicí, k nám ní naměřujíc, a ti všickni společně zbraněmi svýma, na nás obrácenýma, proti nám uprkem běželi a doběhše nás obskočili.

Tu my nemohouce uteci a zbraně při sobě žádné neměvše, jako ovčičky k zabití povolně jsme se dávali, a stoje já zpředu, pan Černín za mnou, byl jsem od čtyř obklíčen, kteřížto nože své dobyté, jako by mi krk zařezati chtěli, k křtánu mému přičiněli a za obě ramena mne tuze drželi. Když pak uznali, že nic v rukou od zbraní nemáme aniž se brániti strojíme, tu se dali do makání a přehledávání našich šatův na nás, od spodku až do vrchu hlavy všecko přetřásali, peněz hledajíce. Tak já nevida zbytí, pomyslil jsem sobě, že dám-li nětco dobrovolně, tím je spokojím; i vzal jsem z kapsy měšec malý na řeménku přivázaný, v němž jsem jeden cechín na zlatě a drobné mince na mejdýních, co by za tolar stálo, měl, ty jsem jim dal ochotně: ale to jim rovně tak vzáctno bylo, jako jedno bobové zrno lvu litému a hladovitému v hrdlo vrci. A takž to nimi nic nepohnulo, nýbrž sobě teprv zachutnali, myslíce, že jsou na pravé trefili. Protož jako vzteklí dali se do svlačení mých šatů, chytivše mne jeden za jeden rukáv, druhý za druhý, tak nelitostivě mnou trhali, nejináče než jakoby mne křížem roztáhnouti chtěli. Po strhnutí ze mně sukně, když viděli, že jsem sprostné plátěnné šátky na sobě měl, tou měrou ze mne to stáhli a k tomu mne, abych se na zem posadil, přinutili, a tu jeden

za jeden střevíc, druhý za druhý, nerozvázavše řemínků, po písku a kamení mnou táhajíce vláčeli, až jsem všeho z sebe do košile pozbyl. Na tom nepřestali, ale zdvihně vzhůru košili, ji mně přes hlavu přetáhli; že pak byla pevně okolo krku zavázaná a rukama jsem dobře držel v rukávech, nemohli mi ji ztáhnouti; ale mezi tím krk můj trpěti musil, nebo mne zaň tak hrubě táhli, až praštěl, a obnaženým tělem mým semotam trhali, takže jsem jináč nesoudil, než že tu již o hrdlo a život přijdu. V tom maje na sebe pamět, aby, kdyby ze mne košili strhli, na ramenu levém v plátěnném pasu 22 cechínův zašitých nenašli, právě v té táhanici stáhl jsem pravou rukou ten pás po ruce dolů až do pěsti, a v té jsem ty peníze zavřené držel; a v tom oni na mně košili roztrhše, na stranu ode mne odešli a šaty mé na hromadu snášejíce, je přehledávali. Já pak ten pás s dukáty vrhl jsem stranou do písku a nohou zahrabal, a místo kamenem znamenav odtud odšel a stál nemaje nitky na svém těle, až mouřenín náš, spatřiv mne v takovém způsobu, uvrhl na mne jakousi žíněnnou bílou plachtu a tou mne odíl. I ohlédaje se po mých tovaryších, uzřel jsem pana Černína a tulmače v galiotech a v košilích, a že jich jako mne nesláčeli; i šel jsem k nim a s nimi se na ty lotry díval, jak naše věci na hromadu skládali a profanty od biskotů, ryb suchých brali a sobě osobovali. A byli zrádci tak hladovití, že se nejprvé do žrádla dali, aniž vyčkati mohli, až by prvé svou žádost lakomou v přehledávání šatův provedli, ješto sic jinák tak jsou na peníze lakotní, že by se stěžkem zdržeti mohli, — jakž se v přísloví mluví: *El scorticaria un pedochio, per haver la pelle*, totiž aby „vši i z kůže svléci a její kůže užiti“ neměli žádostivi býti. Potom když se již nažrali, teprv se do štáraní dali a všudy peněz hledali, ale nenašli, nežli co by se jim k ošívání za krk hodilo, a hodných pro ně nětco živých dukátův, kteříž v těch zemích o mnoho vážnější jsou nežli u nás a slovou farao-

nové vši, a jsou tak veliké, co u nás malé semeněčné zrno; kteréžto když se hovadům do kůže vežerou, musejí je dřívkem aneb koštištkem k tomu připraveným oddrapovati.

Mezi tím ptal se mne pan Černín, také-li jsem o peníze zašité v dotčeném pasu přišel. Odpověděl jsem mu, že o všecky. On lekv se šel k tulmačovi, a že mi všecky peníze pobrali, jemu oznámil. Ten pověděl mouřenínu a mouřenín se zarmoutil a šel k těm lotrům, velmi žalostivě a snažně jich prosil, aby mi mé peníze, nechtějí-li zouplna, aspoň náký díl vrátili, že se nebudu moci domů, nemaje nač, dopravit. Oni uslyševše tu řeč, vstyčili se vespolek a běželi mezi nás dotazující se, kdo z nás takové peníze měl; a když na mne ukázáno bylo, obstoupili mne a tázali se, kde jsem je měl. Já nevěda, co se to dalo, jináč jsem nesoudil, nežli že o mých penězích zvěděli, až jsem srozuměl, že z toho mého nafoch mluvení ten omyl povstal; protož ukazoval jsem na nohu, že by tu měly býti odvázány a vzaty. Pročež oni popořád ke mně přistupovali a každý mne za nohu bral, ohledávající ji, jako by na ní poznati mohli, kde se děly; potom hledali, kudy znamenali, že mnou zem umítali, až jsem se starati počal, aby tou příčinou zakopaných peněz mých opravdově ne našli. Ale chvála Bohu nic najíti nemohli. Z té příčiny nemohli se spokojiti, nýbrž jak říkáme v přísloví: *El fa come la gatta, che mangia e si rognisce*, jako „kočka, když žere, vrčí, aby jí toho zase nevzali“, tak tito na sebe vrčeli a mezi sebou se na ně vyptávali. Až jejich capo shlučil je do kola a jednoho po druhém se dotazoval a s hurtem se jich vyptával, zdali by ty peníze kdo z nich měl. Ale žádný se znáti nemohl, a každý odpíral, takže ten capo jednák od nich ke mně, vždy se dotazujíc, v čem a jak byly opatřeny, jednák ode mne k nim běhaje, dosti činiti měl; já zatím pilně hledaje, jako bych se spravedlivě o ně staral, co nejdál od toho místa, kde byly, obcházel

jsem. Naposledy přišel capo a nám na konec oznámil, abychom pravdu pověděli, měli-li jsme takové peníze mezi sebou a kam se poděly; má-li je někdo mezi námi, abychom je časně vydali, že jinak, nestane-li se toho, abychom věděli, že vydadouc on přísahu svým Arabům a oni se nepřiznají, že musíme sami vinni býti a jisté smrti očekávati. I rozumějíc já, že žertu nebude, dal jsem oznámiti, aby mi za zlé neměl, že se můj tovaryš, od něhož ta řeč pošla, přesechl, že jsem já nemínil jiných peněz, nežli kteréž mi s měšcem vzali, ani jsem jaké jiné měl; a čeho jsem neměl, k tomu se přiznati a ovšem pak dáti nemohu. Tak ten capo zavolal na své tovaryše a jim oznámil, že s nimi spokojen jest, aby se v domnění neměli, a co jsem já dal oznámiti, to jim vypravoval. Náš pak mouřenín dal se jich do prošení, aby nám šaty naše navrátili a nětco profantův udělili, oznamujíc jim, že jsme chudí křesťané z panství císaře tureckého, a k tomu že mnoho platů a daní dávati musíme. I navrátili nám každému sukni dlouhou a plátenku jednonásobní a mně galioty; jiné věci všecky, od košilí, šátků a drobných rozličných věcí, také deky, kterýmiž jsme se odívali, sobě nechali. Anobrž že nám sukně dlouhé dali, dosti se jich rukou a čel nebohý tlumočnick náš nalízal a nalíbal, a to oni za největší pokoru a přátelství mají. Chleba pak a biskotův, co nám toliko za den nebo dva k trávení vystačiti mohlo, jsou zanechali, takže kdybychom byli trošku mouky v pytlíku od mouřenína ukryté neměli, hladem bychom byli zemřítí musili. Dobře Menander pověděl: *Haud molliuntur viscera improbi viri*, totiž, že „srdce nešlechtníka nelitostivé jest“, a ten kdo nečije bolesti, nemá lítosti; jakož i Vlaši říkají: *A chi non duole, ben scortega*, „kohoť nikdy nic nebolí, tenť jiné rád s koží holí“. A majíce již naše věci svázané a strojíce se od nás odjítí, přikazovali nám, abychom se k hoře Synai do kláštera nevraceli, ani v Cairu na ně žalovali, ani co o tom,

že jsme obloupeni byli, říkali: jinak bylo-li by, tehdy že kde nás dopadnou, nad námi se mstítí budou. Což jsme jim slíbiti musili a poznali jsme, že jsou zrádci byli od hory Synai, a ten, jak před tím dnem s námi jel, že náhončí jejich byl, aby na nás, kudy pojedem, pozor měl a do léči nás uvedl, ač jsme jeho tu s nimi neviděli. Ale věřili jsme Pánu Bohu, že bůhdá v ruce jejich po druhé nepřijdeme, ani se jich báti budeme; protož přišlo mi na mysl francouzské povědění:

Pour ung bon jour, ou pour tic et pour tac,
Vous ne m' aurez plus dedans vostre sac.

„Měrou vícť nás jistě žádnou
do klepet svých nedostanou.“

Po tom tehdy našem neštěstí, kteréž na dobré tři hodiny trvalo, a po odjítí od nás těch zrádcův počalo svítati, a my děkujeme Pánu Bohu, že jsme při životu jeden každý zachováni, strojili jsme se tím dřív odtud hnouti, však vždy se ještě obávajíce, aby snad sobě nětco nezamyslili a vrátice se na nás dokonce třebaš nezamordovali; protož jsme se tím ochotněji na cestu hotovili, na tom rádi s milostí, podlé přísloví: Assai avanza, chi fortuna passa, přestávajíce, že jsme s celou koží jich, znikli. A já našed mé zahrabané peníze, dal jsem je našemu mouřenínu k schování, obávaje se, aby mi snad, kdybychom se po druhé do takovéhož nebezpečství dostali, vzaty nebyly.

I jeli jsme odtud k straně západní, však cestou, kteréž sám mouřenín náš povědom nebyl, ale samým položením po slunci se spravovati uměl. Tou cestou brali jsme se po horách skalnatých ten celý den bez stavuňku až do soumraku, a v tom vidělo se nám poodpočinouti; tedy pojedše toho milého kus biskotu a truňk vody napivše se, a tím páleným — na něž Arabové netrefili a nám ho nevzali — žaludky naše jsme posilňovali, po maličkém trunečku a zvláště

k posledku ho požívající; avšak špatně jsme spali pro strach předešlé noci, jehož jsme tak brzo z myslí svých vyprázdniti nemohli, ano i to velice nás nepokojilo, abychom opět jiným lotrům v moe neupadli.

Potom dne 21. téhož měsíce vyjeli jsme hodinu přede dnem, a jedouce vždy mezi horami a po kamení, za tři téměř hodiny na den přijeli jsme k jakési studnici, v níž voda byla čtyř sáhů hluboko od svrchu dolů. Mouřenín náš navázil jí po provázku do jedné kůže, ta však velmi nechutná a slaná byla. Odtud jeli jsme až do západu slunce, vše naskrz po zlé cestě, až jsme se zastavili pro nocleh v jednom údolí na píscích.

Náš pak mouřenín, vida, že jsme chleba neměli, pečoval o to, aby nás něčím jiným opatřil. I chodil po skalách a stráních, a kde jaké koření a travičku sprahlou od horka našel, tu vytrhl a k nám na hromadu snášel. Čemuž my vyrozuměti nemohouce ani se domyslit, co by on takového tím obmejšlel, jemu jsme se dívali, až jsme viděli, že nalil drobet vody do kůže, z kteréž velbloudy napájíval, a vzav z oznámené mouky, kterouž jsme schránili před Araby, a ta byla černá a nedobrá, jako by polovici popela v ní bylo, té mouky nasypal trochu do té vody a to spolu míchal a klektal rukou, jako by kvas zadělával; potom rozkřesal oheň a zapálil tu hromádku shledané trávy, kteráž jakž se jest zjala, hned pojednou shořela, dříve nežli sláma, o níž však toto přísloví jest: Chi de paglia fogo fa, piglia fumo e altro non ha, „kdo z slámy oheň dělá, dým jen po ní, nic víc, mívá;“ a tou měrou sotva jí co zůstalo, anobř on i to hned pískem zahrabal, aby teplo zachoval. Což když učinil, z toho těsta dělil na kusy, a z každého kusu udělal koláčky dvou prstů ztlouští; a poté rozkutil zase ten písek teplý a na něj ty koláčky položil a všecky znovu pískem přikryl, takže jich nic nebylo viděti, kterýchž tak za chvíli, až by se upekly, zanechal. Po malé pak chvíli, nemoha vyčkati času svého toho

posvícení, vyňal jeden koláček z písku a drže jej na jedné ruce, druhou naň poťukával; a když mu se vidělo dosti upečený býti, protože všecky ven z písku vydobyl a že nám koláčů napekl, se pochloubil, vždy svým jazykem: Sid schobisch, totiž: „dobrý chléb!“ říkáje, a abychom jedli, nám je rozdával. Ale my jak jsme ho kus utrhlí, poznali jsme, že bylo syrové těsto, toliko že vůkol zevnitř jen pozatvrdlo, i neměli jsme k němu žádné chuti. On pak vida, že jsme usty nad ním mlaskali, jináč se nedomníval, než že snad není slaný, anebo že by k tomu ještě jiná lahůdka náležela. Protož odešel od nás a hledal po skalách semotam, až našel jakés hlíny kus; tu přinesv vložil do kůže a mezi ostatek rozmazaného těsta, poté z kůže přiliv vody do toho, rukou míchal a jichu udělal, v kteréž ihned chléb svůj neb koláč omácel a nám ji vychvaloval, až i prsty po ní lízal. My tehdy toho jsme nemeškali koštovati a s ním omáčejíce poznali jsme lepší a chutnější to těsto býti, a to z té příčiny, že bylo slané od té hlíny. Odkudž jsme soudili, že všudy po těch pustinách musí slaná země býti, a na větším díle slané vody jsme nacházeli, s velikou naší nelibostí. A tu jsme se divnému způsobu těch nebohých lidí Arabův v stravování jich podiviti musili a jistě na to myslí přijíti: Pobreza fuerza a los hombres experimentar muchas cosas, to jest: „Kdež nouze mívá své sídlo, tuť nemůž být dobré bydlo.“

Po té slavné večeri mínili jsme pospati; však měli-li jsme strach a nebezpečný sen předešlé noci, aby na nás ti zrádci aneb jim podobní nepřipadli, podobně měli jsme té noci a po ní ještě horší, a to tím, že jsme neměli do čeho se obaliti, jako jsme to prvé, dokud jsou nám modrací nepobrali, činili, takže jsme se obávali, aby nám ještěrky, hadi a jiné jedovaté potvory, jejichž děr a skrejší všudy vůkol nás mnoho bylo, neuškodili; tam jsme vždy s lidmi měli činiti, tuto pak s nerozumnými hovady a život-

čichy, při nichž žádná lítost a čitelnost není, musili jsme se potýkati.

Dvacátého druhého dne téhož měsíce vyjeli jsme čtyry hodiny přede dnem a jeli jsme pustým skalím až do poledne, v kteréžto chvíli sjíždějíce s jedné hory viděli jsme opodál moře Červené, z něhož se náš mouřenín velmi zradoval; neb teprva se upamatoval, a že jsme dobře jeli, poznal; avšak vždy jsme jeli bez odpočívání až do noci a měli jsme nocleh v píscích obyčejný.

Té noci měli jsme opět jinou překážku snu a odpočinutí našemu. Nebo majíce tu z tykví zachovalou flašku páleného, toho jsme ráno, než jsme vyjížděli, pro opatření se před denním horkem — neb chladícího přirození bylo — i večer, kdy jsme spáti měli, pro choutku a občerstvení po těch smradlavých a slaných vodách jen koštováním požívali; avšak po několikráte poznali jsme, že ho nám přes noc ubylo a flaška o mnoho lehčejší byla, nežli když jsme ji sobě v noci do hlav postavili, a ve dne jsme viděli, že na velbloudu visela a že k ní krom nás jiný žádný nemohl. Protož když se žádný z nás k té ztrátě znáti nechtěl, měli jsme v domnění mouřenína a tak tu noc na číhání se oddali, zdali bychom koho při skutku postihnouti mohli. Ale nemnoho chytilo; nebo když jsme tiše leželi, jako bychom spali, v tom shlédli jsme našeho mouřenína po břiše lézti až k samé flašce, kteráž nedaleko našich hlav stála, kteréžto on se chytiv spěšně a dobře do ní vlehl, takže jsem již zkřiknouti aneb ho odstrčiti chtěl, vida, an již téměř vyvažuje; avšak jsem se toliko jako ve snách obracel, čímž jsem jej od vyvážení ostatku poodstrašil, takže tím časněji od flašky té své bezuzdné huby odtrhl a zase zticha po břiše od nás odlezl. Což my spatřivše, ihned tu milou flašku mezi sebe pod šaty jsme postavili, takže on jí víc nemohl viděti. Ale však skůro pozdě jsme to učinili, poněvadž již téměř mls byl vytažen, a my

nebozí chtějíce na tom páleném do Cairu dosti míti, sotva jsme ho za dva dni měli a právě jsme s ním z lotrů mezi lotry upadli, jakž v přísloví se mluví: *Da corsaro a corsaro, non se guadagn' altro che barille vode*, „kdo z lotrů na lotry přichází, tomu jmění tím víc uchází.“ Nebo jedni nám filce se vším vzali, tento pak ostatku vytráviti pomáhal.

Dvacátého třetího dne téhož měsíce, vyjevše na tři hodiny přede dnem, jeli jsme bez přestání až do poledne a tehdáž jsme se u Červeného moře zastavili a tu s hor a skalí zase do rovin písčitých jsme se ubírali, abychom sobě opět nětco chleba po arabsku napekli. I shledávali jsme trávu, až jsme jí tak s nevelké přehršlí shledali a našeho mouřenína ostatek podlé výš psaného způsobu spravovati nechali. Život náš tehdejší zajisté byl bídný a horší nežli jakých soldátův, o nichž přísloví jest: *Vita di soldato, pan duro et vin guastato*, „nezdárný tvrdý chléb jísti, pokažené víno píti, vojácký jest život vésti.“ My bychom byli rádi na tvrdém dobře vypečeném a třebas jakkoli plesnivém chlebě a zvětralém víně přestali, kdybychom jen byli toho obého s potřebu měli: ale tuto jsme syrové a jako země černé, všecko pískem a prachem osypané a osolené těsto, též vodu smradlavou a slanou zavděk přijali a všeho toho zažiti musili, jakž přísloví jest:

*Esuriens stomachus fertur cocus optimus esse,
Nam facit insipidos persapuisse cibos.*

Totíž:

„Žaludek nejlép kuchaří,
když se hladem povymoří,
neb mu potom i nechutná
krmě bývá dost pochotná.“

Z toho místa asi po hodině dále jsme jeli, a pravil nám mouřenín, že jest slýchal, když jest jiné křesťany tudy k hoře Synai vodil, že jiní vůdcové toho

povědomí to za jistou věc pravili, že na tom místě synové izraelští moře Červené přešli a tu nejprve mezi zdmi rozstoupilých vod z moře vyšli, a za nimi chvátaje s lidem svým král Farao že se tu v těch místech se všemi svými stopil, jakž o tom v druhých knihách Mojžíšových v 14. kapitole čteme.

K večerou pak pospíchali jsme k studnicem Mojžíšovým, o nichž nahoře dotknuto, abychom při nich noclehovali; ale právě v samý soumrak viděli jsme zdaleka při nich oheň pálení. Z té příčiny nesměli jsme k nim dojeti, soudíce, že nějaké ležení arabské při nich býti musilo, abychom opět mezi lotry neupadli, ale od těch opodál k jedné z těch 12 studnic a louží přijevše — neb pospolu blízko sebe nejsou, než některé na hony jedny od druhých — z ní jsme vody smradlavé do koží nabrali a předce dále cestou naši jeli, blíže k Sues městu, až do tří hodin na noc a tu v písku ostatní čas noční odpočívali.

Dvacátého čtvrtého dne téhož měsíce dvě hodiny přede dnem jsme vyjeli a okolo času snídání k městu Sues přijížděli. I jelo proti nám Turkův na koních do sedmi neb osmi osob z též pevnosti, z níž předešle ti vojáci vystoupili, kteříž nám víno téměř všecko vyžrali; a jakž nás uzřeli, zabodli své koně proti nám, naměřující přímo na nás ručnice dlouhé. Což když náš tlumočník viděl, chtěje spěšně s velblouda slézti, i spadl z něho a na nás křičel, abychom rychle dole byli; my z leknutí dovedli jsme tolik co on, po hlavě dolů padající, avšak vstavše postavili jsme se, k nám jich očekávající. Oni vidouce naši pokoru, a že jsme jim tu uctivost prokázali, nic nám neublížili, nežli objevše nás vúkol ptali se na víno, abychom jim je dali; po té vidouce, že jsme nic neměli, dovolili nám, abychom zase na velbloudy vsedli, a jeli podlé nás, dotazující se o našich příhodách na cestě, a náš tlumočník jim o všem, co jsme od těch Arabův pocítiti musili,

oznámil; v čemž nás litovali a na ty lotry láli, a poté od nás napřed jeli.

My potom přijevše k městu okolo tří honův vzdáli, zastavili jsme se a poslali mouřenína s tlumočником, aby nám nějakých potrav nakoupili, a k tomu jsem jim jeden můj dukát, za nějž by kupovali, vypáratí dovolil; jinak sic kdybychom byli tu sobě nic od jídla nekoupili, byli bychom pro hlad nevěděli co činiti. Pan Černín pak a já měli jsme zatím velbloudů hlídati; ale jakž od nás naši odešli, smluvili jsme se, abychom se v moři Červeném skoupali. A takž šel pan Černín nejprvé a sám se do vůle v něm zmyl, a jakž se zase vrátil, šel jsem já také, a poznal jsem, že velmi mělké kraje a daleko mělo, nebo dost opodál jíti jsem musil, nežli jsem do pasu vody došel, a dáleji nemohl, chtěje se brzo k tovaryši mému navrátiti.

Sotva jsem se z lázně vrátil, v tom přišli naši einkauferové a přinesli nám po skrovnu chleba a sejra, též chuti a dobroty mejdlové, jakož byl v klášteře s[vaté] panny Kateřiny.

To město Sues leží při moři Červeném, sotva nevelikým městečkem u nás by slouti mohlo, neb v něm jest na mále domův, a to z hlíny odpolu písčité a z palmového dříví vystavených, a na větším díle rybáři v něm bydlejí. Před lety sloulo Arsinoe od jména dcery krále Filadelfa Laga, na jejížto památku král dal to město vystavěti, proto aby tu při něm moře Červeného port byl, z něhož by se mohlo až do Egipta na lodech jezdit a tak dále až do Prostředzemního moře, o čemž doleji oznámím. Batt[ista] Ramusio nell' disc[orso] sopra li viag[gi] delle spetierie.

Bylo někdy to město veliké a lidné pro kupecké obchody, do něhož někdy vodu z řeky Nilu v čas rozvodňování jeho po strouze vodívali a tou všecky čisterny [pod domy naplňovali, ale toho nynějších časův ničehož se nenachází. Nebo ani obilí, ani va-

ření, ani ovotce nemají, všecko se jim z Cairu po velbloudích dodávati musí; vodu pak z nahoře dotčených studnic Mojžíšových okolo šesti mil vlaských od města vzdálí berou a pijí a jiné nemají, takže by tam žádný nebydlel, kdyby nebylo pro port, k němuž z Indie všelijaká kupectví po moři Červeném vozí, a pro bezpečnost jeho dotčená pevnůstka vystavená jest. V té císař turecký s velikým nákladem jeničary a jiné soldáty chová a vedlé toho galejí nemálo z Konstantynopole tam dodává a všechny jiné munycí od děl a potřeb posílá, a to s velikou nesnází; nebo z Cairu musejí se rozbité na velbloudích až do Sues nositi a tu se znova zbíjeti. Což vše děje se pro ostrach Portugalesův, aby tudy do Egipta vpádu neučinili. *Viaggio di un Comito Venetiano*, jakž o tom níže dotknuto bude.

A když jsme z města profantů dostali, dali jsme se zas na cestu, a pojiždějice jedli jsme s dobrou chutí a napravovali sobě prvnější nouzi aspoň trochu vypečenějším chlebem a místo té z hlíny omáčky sejrem aneb raději mejdlem.

Když již večer přišel, dohonili jsme caravanu okolo 50 velbloudův, a byli v ní Turci, Arabi a mouřeninové vesměs, kteříž do Sues z Cairu potřeby a profanty donášeli a domu se prázdní vraceli. Ta se nedaleko od nás zastavila, a my tolikéž.

Majíc pak já zhněteného velblouda, dal jsem skrze mouřenína našeho s jedním z caravany starým padouchem mouřenínem jednati, aby mi dovolil na svém některém velbloudu jeti, toliko přes noc, a smluviv z pěti mejdynův, když se asi po hodině caravana hnula, vsedl jsem i já na toho nájemného, kterýž ve všem houfu největší byl a nikdy jsem tak vysokého neviděl, a jel jsem přidržuje se toho starého lotra, vedlé obyčeje těch zemí, kdež každého pána velbloudové, kolikož jich koli má, jeden k druhému přivázání jsou a pořád jeden za druhým kráčí.

Že pak caravana čerstvější hovada měla a našeho mouřenína velbloudové dlouhou cestou ustalí byli, předjela je, a daleko jsme pana Černína a mého tovaryšstva nechali, takže jsem samotný mezi tou chasou jeti musil přes celou noc až do bílého dne. Tu celou noc byl jsem v strachu boje se, jedno abychom daleko našich, mé peníze i profanty s sebou majících, nepředjeli, s nimiž kdybych se neměl až teprv v Cairu shledati, byl bych snad musil hladem mezi těmi lotry Mahumetány umřít; druhé, chtěje toho fresuňku pozbyti a vida, že všickni dřímají, dal jsem se také do spání: a v tom ten starý pes udeřil mne kyjem pozadu na hřbet, až jsem se sotva schytil, abych dolů neupadl, k němuž o to, proč by mne bil, domlouvati jsem se nesměl, nebo tu nebyl kdo by s ním tulmačil, a bubláni jsem také zanechal, proto aby mi po druhé nepřidal, věda přísloví: *E mal star a la discretion delle bastonate de villani*, totiž: „Chámové když se rozlítí, nešetří nic míry v bití.“ Však poněkud sem se domejšlel, že mi to učinil proto, že jsem ve spaní jednu nohu na jednu stranu víc než na druhou převěsil a nerovně seděl, tožť se on bál, abych mu hovado nezahněl. Pročež teprva sem toho litoval, že jsem se kdy mého tovaryšstva strhl, nerozsuzujíc, jak bych budoucí jízdy s tou caravanou zažiti mohl, a zvláště kdybych byl nesměl pospati, jak jsem měl živ zůstat. Ta noc byla mi v pravdě dlouhá, k tomu převelmi tesklivá. Když se již pak rozednívati počínalo, zastavila se caravana pro hovad pokrmení a v tom asi v dobré hodině dohonili nás naši a při mně se zastavili; tu já nemeškav k nim jsem se zas připojil a s radostí za jednu hodinu pospal. Mezi tím caravana svou cestou před námi jela a můj lotr starý s nimi, jemuž jsem vinšoval: *A casa del diavolo et tre miglia piu in la*, totiž: „aby jel za čertovou hospodu, by se měl tři míle dále za ni dostati.“

Potom vyjeli jsme odtud a jeli mezi velikým

smradem od mrch velbloudových, jichž všudy mnoho vedlé cesty leželo, takže jsme tu také i od zlého povětří pokušení měli, zvláště nočního času, když nic prvé toho zdaleka neshledše, nevěděli jsme se jak před tím stříci, tak jako by to ve dne spíš býti mohlo, když by člověk shlédna to mohl by ale nos zahraditi. A přes to obyčejně prudčeji v noci smrad se rozmáhal nežli ve dne.

Po té cestě do Sues viděli jsme mnoho tisíc orlův, místem, jak kde pastvu měli, na sta pospolu, vedlé řeči Páně u svatého Matouše v 24. kapito[le]: Ubicumque fuerit corpus, ibi congregabuntur et aqvilae, to jest: „Kdežkoli bude tělo, tu se sletí i orlice.“

O polednách zastavil nás mouřenín, aby pokrmil velbloudů, tedy i my také po kusu chleba jsme pojedli. A když jsme zase cestou jeli, nedaleko odjevše viděli jsme v píscích pštrosa se procházejícího a krotkého, neb se nám tak stavěl, jako by nás dočkati chtěl. Pročež pobídli jsme se s panem Černínem, abychom jej honili, mníce, že bychom jej uhoniti mohli. A protož slezše dolů z velbloudův, já jsem vzal mouřenínů oštipce, abych jej ním prohnal, a běželi jsme honem k němu. Tehdy on hleděl na nás svobodně sobě stoje, až jsme ho blízko byli; v tom počal znenáhla kráčet před námi, a neběžel, než tak nás předkračoval, že jsme my naším běháním daleko za ním zůstali a poznali, že jest daremní naše předsevzetí, ješto kdyby byl měl běžeti, byl by tak prudce běžel, co by letěl. Tak my ustalí a horkem unavení zase zpátkem k velbloudům došedše, svou cestou jsme se brali.

Jest pak pštros pokolení ptačí a divoké zvíře, velké co by člověk prostřední rukou nad hlavu vysáhnouti mohl; nohy má holé a tlusté co holemé pachole v patnácti letech, na krku také peří nemá a pod břichem skoro nic, rovně jako husy podškubané; tělo má tlusté, peří na křídlech a na ocase pěkné kadeřavé, bílé a černé, pro něž nemůže létati,

toliko sobě nimi v běhu fochruje a vítr nahání, takže tuze co nejrychlejší kuň běží; na nohách má kopyta rozdvojená co jelen, jimiž, jakž někteří píší, když utíká, vyráží pozadu v běhu kamínky a prach, a tím často před myslivci se obhazuje; vedlé čehož někteří, Diodo[rus] Sic[ulus] lib. 2. cap. 10. a jiní tomu chtějí, že by ani mezi ptáky ani zvířata čtvernohá neměl přičítán býti, odkudž přísloví jest: *Le vostre parole hanno del struzzo, che non e ne bestia, ne ucello, totiž, když někdo dvojího jazyku jest, říká se o něm, že „jest řečí tak jistých, co pštros ptákem neb čtvernohým zvířetem.“* Samice sází do desíti i víc vajec pospolu, velkých co koule patnácti i šestnácti liber ztíží železa, těch na hromadě v písku nechává; však tak hloupé a nepamětlivé zvíře jest, že ihned, když někam na pastvu jde, zapomene, kde je položil, a hledá, až najde třebas jiného vejce, ty vysedí, a často ani svých ani cizích nenachází. Z těch vajec mladí od slunečného horka se vylihnu a hned pojednou běhají, pokrmu sobě hledajíce. Tak hloupé také jest, že když hlavu buď do křoví neb trávy a jinam vstrčí, myslí, že ostatek těla dobře ukrytý zůstává, Joh[annes] Bapt[ista] Porta, *physiogn[omia]* lib. 2. c. 1., a tou příčinou mnoho jich chytají. Albertus Magnus píše, že železo zažívá, ovšem pak jiné tvrdé věci, jako kosti etc. Peří jeho známé jest v našich krajinách a přede dvěma lety ráčil jest J[eho] M[ilost] C[ísařská] pár živých v zahradě při hradě pražském míti. Ale znáti bylo, že byli z mládí v domích vychovaní, protože nebyli tak velicí a pěkných peří, jako kteříž se na poušti v svobodě vychovávají, jakýž byl ten, kteréhož jsme honili.

V těch krajinách a jinde, kde se zdržují, jedí z nich maso; však slyšel jsem, že není chutné a dobré, nežli mozek jejich má býti vzáctnou krmí, jakož svědčí Lampridius *in vita Heliogabali*, že za času starých římských císařův císař Heliogabalus

dal mezi jinými neobyčejnými a nákladnými krměmi i tu, že 600 hlav pštrosových k jídlu připravených na stůl a k pankétu představití dal, aby samé mozky z nich hosté jeho jedli.

Častokrát bývají velikého strachu příčinou kupcům a putujícím po poušti, zvláště když v houfu chodí; nebo zdaleka se zdají býti jako nějaká jízda na koních, takže se před nimi zašancují, jako by hned od nich přikváčení býti měli. Píše o nich Gio[vanni] Lione 8. par[te] del' Africa, a Plinius lib. 10. cap. 1. Latině slove struthiocamelus. A tu příležití kontrfekt ostatek doplní.

Kontrfekt pštrosa a poutníka spouštějícího se dolů z velblouda.

Mezi tím co jsme toho pštrosa honili, připojili se k nám tři Arabové, kteříž na velbloudu v truhle mrtvého Egypťana do Cairu provázeli. O něm nám vypravovali, že byl bohatým kupcem v Cairu a na pouti v Mecchi že umřel, pro něhož je všechny tři žena toho mrtvého poslala, aby jí ho k pohřbu při-

nesli. To tělo bylo viděti povrchu v truhle, neb nebyla zabedněná a přes celý den slunce na ně svítilo, však nic nesmrdělo, nýbrž libou vůni vydávalo, protože bylo balsamované.

Jeli jsme tehdy v tom tovaryšstvu přes ten celý den až do noci, ano předce do dobrých čtyř hodin na noc, až jsme s pomocí Pána Boha do ležení arabského a k příbytku mouřenína našeho přijeli a tomu rádi byli, že s námi domu pospíšil. A protož byvše unavení a neměvše v jeho chaloupce co jiného pojesti, nežli co jsme s sebou chleba a sejra přinesli, dali jsme se tím dříve na odpočnutí a teprva na vsí cestě k hoře Synai první bezpečné spání.

Harant zde připojuje exkurs o Arabii, vypisuje její zeměpisné rozdělení, vznik poustevnictví i některé jeho zrůdy a národopisné zvláštnosti Arabů. (Kap. 14.) Pokračuje pak v popise Rudého moře; mluví o jeho velikosti, přístavech, co se v něm nachází, o jeho obchodním významu, daních a clech a dotýká se i starověkých pokusů o spojení tohoto moře se Středozezemím. (Kap. 15.) Středem dalšího vypravování jest Indie (hranice její, rozdělení, náboženství brahmánské a zbytky křesťanského, vysoký stupeň domácí kultury, objevy a výboje Portugalců a způsob jejich života a vlády), mimo to zprávy o Číně, Siamu, Pegu (Barmě), Japonsku, ostrovech sundských a j. (Kap. 16.)

KAPITOLA XVII.

O našem se navrácení do města Cairu.

Při konci kapitoly bylo oznámeno, jakým jsme způsobem do ležení arabského z cesty od hory Synai přijeli; již pak nyní, kterak se s námi potom dálo, psáti budu.